

Wójcik, Zbigniew J.

"Udział Akademii Górniczej w odbudowie gospodarki i ustanowieniu granic Polski", Andrzej Bolewski, Kraków 1995 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 41/1, 155-157

1996

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Przez to był jednym z największych specjalistów z zakresu lingwistyki i orientalistyki, cenionym w wiodących ośrodkach studiów z tego zakresu.

Jednym z nurtów zainteresowań twórczych Ananiasza Zajączkowskiego była historia nauki. Problematyka ta nie została dostrzeżona przez organizatorów sympozjum. Referenci potraktowali ją marginalnie, uznając iż było to domeną historyka-orientalisty Jana Reychmana, bliskiego współpracownika Zajączkowskiego. Warto więc przypomnieć, że tylko w dwóch pierwszych tomach *Szkiców z dziejów polskiej orientalistyki z lat 1957–1966* ukazały się następujące jego opracowania: *Tadeusz Kowalski i jego prace orientalistyczne (21 VI 1889 – 5 V 1948)*, *Stanisław Schayer jako organizator orientalistyki warszawskiej (8 V 1899 – 1 XII 1941)*, *Z dziejów orientalizmu polskiego doby mickiewiczowskiej, Orientalistyka polska a Bliski Wschód*.

O wartości książki *Kipčiaku tiurku orientas lietuwoje* zdecydował dobór kompetentnych referentów oraz zaangażowanie Heleny Kobeckaitė (z jej rodziny mieliśmy wybitnego geologa polskiego pracującego w Rosji – Józefa Kobeckiego) i Tamary Bairašauskaitė. Zrobiły one wiele, ukazując dorobek Ananiasza Zajączkowskiego, przede wszystkim jednak przełamały pewne bariery psychologiczne na terenie Litwy. Okazało się, że można organizować w Wilnie sesje międzynarodowe, także z językiem polskim. Więcej, takie sesje są niezbędne jako forum zbliżenia w ostatnim wieku poróżnionych narodów. Helena Kobeckaitė z pewnością była odpowiedzialnym opiekunem mniejszości narodowych przy rządzie Litwy. Działalność naukowa i organizacyjna Tamary Bairašauskaitė zdaje się wskazywać, iż nie tylko na sympozjum ale także w przyszłości między historykami Litwy i Polski kontakty naukowe będą owocowały publikacjami o istotnym znaczeniu poznawczym.

Zbigniew J. Wójcik
(Warszawa)

Andrzej B o l e w s k i : *Udział Akademii Górniczej w odbudowie gospodarki i ustanowieniu granic Polski*. Kraków 1995 Wyd. Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica Instytut Nauk Społecznych, 73 s., ilustr.

W dorobku pisarskim prof. dra hab. inż. Andrzeja Bolewskiego jest kilkanaście obszernych pozycji dotyczących krakowskiej Akademii Górniczej w latach 1939–1949. Absolwent tej uczelni, dzięki niespożytej energii oraz zamiłowaniu do gromadzenia autentycznych świadectw historii, piórem swym utrwalił wiele wydarzeń, które umknęły uwadze zawodowych historyków. Urodzony w 1906 r. dziewięćdziesięciolecie uczcił w godny sposób szeregiem ważnych wspomnień. Obok wymienionej wyżej broszury w pracy zbiorowej pt. *Tajne nauczanie w polskim szkolnictwie cywilnym i wojskowym podczas konspiracji 1939–1945* (Kraków

1995) umieścił artykuł *Tajne nauczanie i przygotowywanie pracowników nauki Akademii Górniczej w latach okupacji 1939–1945*. W innej broszurze pt. *Związek Nauczycielstwa Polskiego w służbie edukacji i wartości narodowych* (Kraków 1995) wydrukował szkic *Zaranie organizacji Związku Nauczycielstwa Polskiego w Akademii Górniczej*. Kilka fragmentów wspomnień ogłosił w „Biuletynie Informacyjnym Pracowników Akademii Górniczo-Hutniczej”, z których na przypomnienie zasługuje *Sonderaktion Krakau i niszczenie Akademii Górniczej w 1939 roku* (nr 21 z 1995 r.) Dodajmy do tego, że pracowity Autor kończy obecnie obszernie wspomnienia dotyczące głównie Jego związków z Akademią Górniczą i Akademią Górniczo-Hutniczą w Krakowie.

Broszura *Udział Akademii Górniczej w odbudowie gospodarki i ustalaniu granic Polski* jest poniekąd nawrotem do tematyki podejmowanej przez Autora kilkakrotnie. Nowością tego fragmentu Jego wspomnień jest dokumentacja, której nie znajdziemy nawet w tajnych archiwach mocarstw ustanawiających granice państw europejskich w 1945 r. Dowodem jest tu jeden z załączników z następującym komentarzem: „Linia od Kołobrzegu, łukiem do doliny Odry i dalej na południe doliną Nysy Kłodzkiej do granicy Czech – propozycja początkowa W. Churchila. Na południu nad Nysą i na północy – studiowane warianty”. Profesor Bolewski uczestniczył jako ekspert (towarzyszyli mu m.in. Walery Goetel, Stanisław Leszczycki, Regina Fleszarowa) w konferencji w Poczdamie w 1945 r., a później w dwóch następnych: w Moskwie i Pradze (ostatnia w 1946 r.) Wykonywał ponadto ekspertyzy o surowcach mineralnych w Polsce dla potrzeb narad odbywających się w ONZ. Był niewątpliwie świadkiem historii, choć – jako ekspert – pozostawał w cieniu polskiej grupy narodowej.

Z treści wspomnień Profesora Bolewskiego domyślamy się jedynie, iż Walery Goetel mógł protegować Autora opracowania do udziału w grupach ekspertów, a nieco wcześniej – ale także w 1945 r. – do grupy operacyjnej Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów „Dolny Śląsk”. Grupa ta operowała na zapleczu frontu i jej zadaniem była rejestracja obiektów przemysłowych, nadających się do szybkiego uruchomienia. Interesujące są zwłaszcza dokumenty o odbudowie PAFAWAGU we Wrocławiu. Tutaj zresztą Autor daje się poznać jako kronikarz zdarzeń, o które otarł się we Wrocławiu po upadku niemieckiej obrony tego miasta.

Do wspomnienia Autor dołączył dwa suplementy. Pierwszy z nich dotyczy problemu – obszernie opracowanego przez Justynę Wrzosek-Matłową i ogłoszonego w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” w 1989 r. – kursów informacyjnych o Ziemiach Odzyskanych, organizowanych przez Uniwersytet Jagielloński i Akademię Górniczą, drugi – udział pracowników nauki w innych akcjach upowszechniania wiedzy o Ziemiach Zachodnich. Całość opatrzona została spisem publikacji, w którym zabrakło wiele opracowań o istotnym znaczeniu. Dla przykładu wymienimy tu dwa artykuły geologów, z którymi Autor był w najbliższych kontaktach: Hubert Gruszczyk: *Różne były formy walki z okupantem, czyli Akademia Górnicza w Krakowie w okresie okupacji* (w książce pt. *W marszu*

1939–1945. Kraków 1972 s. 56–62); Walery Goetel: *Rola surowców zniszczalnych na Konferencji Pokojowej w Poczdamie* („Przegląd Geologiczny” R. 34: 1986 s. 14–15).

Wspomnienie Profesora Bolewskiego wskazuje, że istnieje pilna potrzeba podjęcia studiów archiwalnych nad udziałem pracowników nauki w odbudowie zniszczonego podczas drugiej wojny światowej kraju. Źródła, które ujawnił Autor zostały przekazane do Oddziału Krakowskiego Archiwum Polskiej Akademii Nauk. Znacznie więcej dokumentów znajduje się w archiwach państwowych na Śląsku. O niektórych z nich pisał przed laty Jerzy Jaros, znawca problemu. Pisali także uczestnicy grup doradczych na Konferencję w Poczdamie (m.in. Leszczycki w artykułach nie cytowanych przez Autora). Interesujące pod tym względem może być także Archiwum Muzeum Ziemi PAN w Warszawie, gdzie przechowywana jest spuścizna Reginy Fleszarowej.

Omawiane wspomnienie Profesora Bolewskiego rzuca wiele nowego światła na niektóre strony działalności uczonych polskich w okresie powojennym. Profesorowie Akademii Górniczej: Bolewski i Goetel w walnym stopniu przyczynili się do ustalenia naszej zachodniej granicy, m.in. opracowaniem – ilustracja jego została zamieszczona w książce – o naszych stratach na Wschodzie i zyskach – na Zachodzie.

Zbigniew J. Wójcik
(Warszawa)

Beata W y s a k o w s k a : *Bibliografia analityczna polskiej historii farmacji 1990–1994* Warszawa 1995 Instytut Historii Nauki PAN, 102 s.

W ślad za *Bibliografią analityczną...* za lata 1985–1989 (Warszawa 1992) ukazało się obecne wydawnictwo, pióra te samej Autorki, obejmujące następne pięćdziesiąt lat. Układ pracy jest identyczny: wstęp w wersji polskiej i angielskiej, sama bibliografia i skorowidz nazwisk. Aby nie powtarzać uwag zawartych w recenzji poprzedniej publikacji, ogłoszonej w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” 1992 nr 3, ograniczymy się do podania różnic pomiędzy obu zeszytami. A zatem pierwszy miał okładkę w kolorze zgniłozielonym, obejmował 536 pozycji bibliograficznych, liczył 82 strony i miał nakład 200 egzemplarzy. Zeszyt obecny ma okładkę w kolorze pomarańczowym, obejmuje 617 pozycji bibliograficznych, ma 102 strony, a nakład – 350 egzemplarzy. Materiały do poprzedniego zeszytu zostały wybrane z 26 tytułów czasopism, zaś do obecnego – z 30 tytułów.

W poprzednim zeszycie najbardziej płodnymi autorami, których dorobek przekracza 20 pozycji, okazali się: Jadwiga Brzezińska, Witold Włodzimierz Głowacki, Zofia Jerzmanowska i Barbara Kuźnicka. W obecnym, liczba ich wzrosła. Takim dużym dorobkiem mogą się poszczycić: Jadwiga Brzezińska,